

Essays in Philosophy of Religion (Jostarhayeh Falsafeh Din),
Iranian Association for Philosophy of Religion
Biannual Journal, Vol. 13, No. 2, Autumn & Winter 2024-2025, pp. 171-187
Paper Type: Brief Report

The Theology of Suffering and Hope: An Analysis of the Suffering of Job and Christ in Response to the Crisis of Existential Suffering in Contemporary Humanity

Arefeh Goudarzvand Chegini*
Mousa Bayat**

Abstract

Suffering is one of the most fundamental human experiences and among the central theological and existential questions throughout human history. In the modern age -when human beings confront a crisis of meaning, ontological anxieties, loneliness, alienation, and the erosion of the sacred- a renewed return to sacred texts for rethinking suffering and discovering a deeply rooted hope has become a pressing necessity. Focusing on two pivotal figures in the Bible, Job and Christ, this article explores the theology of suffering and hope within revelatory texts and demonstrates how these narratives can open meaning-giving and illuminating horizons for the suffering contemporary human being.

In the story of Job, we encounter a person who, faced with undeserved suffering and the silence of God, collapses and yet rises again, arriving at a kind of immediate, existential faith. In Christ, we encounter the climax of sacred suffering: a cry from the depths of existential darkness that reaches its peak on the cross and, in the resurrection, gives birth to a transcendent hope. Although these two narratives are situated within their own specific historical and theological contexts, they present shared structures for confronting suffering: standing before the silence of God, passing through despair, reconstructing the relationship with the transcendent, and the emergence of a new hope from within darkness.

From an existential philosophical perspective, suffering is not a marginal phenomenon but the

* Assistant Professor, Department of Theology, Ra.C., Islamic Azad University, Rasht, Iran, a.goudarzvand@iaurasht.ac.ir

** Assistant Professor, Department of Theology, NT.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran, Mousa-bayat@iau-tnb.ac.ir

Date Received: 29/10/2024, Date of Acceptance: 20/02/2025

Copyright©2010, Iranian Association for Philosophy of Religion. This is an Open Access article. This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA94042, USA.

very core of the human existential experience; when confronted with honesty, faith, and hope, it can become an opportunity for inner transformation and the recovery of meaning. The biblical narratives offer precisely such a model: not the denial of suffering, nor its simplification, but an invitation to dwell within it, to live with it, and ultimately to pass through it in a meaningful way. By integrating biblical textual interpretation with existential philosophical analysis, this article seeks to show that the theology of suffering and hope in the revelatory tradition can open a path for responding to the crisis of suffering in contemporary humanity a humanity that, more than ever, seeks a meaning for living in the midst of pain.

Keywords: Suffering, Hope, Job, Jesus Christ, Existential Suffering.

The Theology of Suffering and Hope: An Analysis of the Suffering of Job and Christ in Response to the Crisis of Existential Suffering in Contemporary Humanity

Extended abstract

This article explores the theology of suffering and hope within the biblical tradition, focusing on the suffering of Job and Jesus Christ as two paradigmatic narratives that address the existential crisis of suffering in contemporary humanity. Suffering is presented as a fundamental human experience that raises enduring questions about meaning, divine justice, and the presence or silence of God. In the modern context - marked by existential anxiety, alienation, loss of meaning, and the erosion of the sacred- these questions become increasingly urgent. The article argues that a renewed engagement with revelatory texts offers not an escape from suffering, but a framework for dwelling within it meaningfully.

The first major section examines the suffering of Job as a theological model of righteous suffering. The Book of Job challenges the traditional doctrine of retributive justice, which equates suffering with personal sin. Job's afflictions - physical, emotional, and social- are not the result of moral failure but unfold within the mysterious horizon of divine wisdom and sovereignty. Job's response to suffering is characterized by honest lament, protest, and confrontation with God. Far from signaling a lack of faith, these cries express a profound and authentic faith that refuses simplistic explanations. Through suffering, Job undergoes a deep epistemological transformation. His relationship with God moves from second-hand knowledge to direct, experiential encounter. God's response to Job does not provide a rational theodicy but reveals divine presence and creative power. This encounter leads Job to humility, trust, and inner restoration. Suffering thus becomes the space in which divine presence is disclosed, not through explanation, but through relationship. The Joban narrative offers a powerful paradigm for modern believers, emphasizing that faith can endure -and even mature- through doubt, silence, and unresolved pain.

The second part of the article turns to the suffering of Christ as the culmination of biblical theology of suffering. The cross stands at the centre of Christian theology, redefining the meaning of human suffering within the divine economy of salvation. Christ's suffering fulfils multiple theological functions: it accomplishes atonement, reveals the depth of divine love, establishes solidarity between God and humanity, and opens the horizon of eschatological hope. In the crucifixion, God is not a distant

observer but an active participant in human suffering. Rather than offering a purely philosophical solution to the problem of evil, the cross provides a relational and redemptive response grounded in self-giving love. Through Christ's voluntary suffering and obedience, suffering is transformed from a sign of abandonment into a path toward redemption and spiritual maturity. Believers are invited to participate in Christ's sufferings, not as an end in themselves, but as a means of deeper communion with God and conformity to Christ. The resurrection further reframes suffering by placing it within an eschatological horizon. Present afflictions are not denied, but they are relativized in light of the promised fulfilment of God's kingdom, where suffering, death, and injustice will be overcome. This hope enables believers to endure suffering with patience, active hope, and ethical commitment in the present world.

In conclusion, the article demonstrates that the biblical theology of suffering and hope -articulated through the narratives of Job and Christ- offers a compelling response to the existential suffering of modern humanity. By affirming God's presence within suffering and orienting human pain toward transformation, communion, and ultimate hope, this theology moves beyond despair and nihilism. It invites contemporary humans to engage suffering honestly, to seek meaning through relationship rather than explanation, and to live in hope amid pain, trusting that suffering is not the final word but a passage toward redemption and renewed life.

References

Holy Bible.

- Baghdadi, S., & Karami, A. (2020). "Mas'aleh-ye ranj va taqarrub be Khoda [The problem of suffering and drawing near to God]", *Essays in Philosophy of Religion*, 9(2), 135–156. [In Persian]
- Crenshaw, J. L. (2005). *Defending God: Biblical Responses to the Problem of Evil*, Oxford: Oxford University Press.
- Goldingay, J. (2013). *Job for Everyone (Old Testament for Everyone)*, USA, Louisville: Westminster John Knox Press.
- Guinn, D. (2006). *Bioethics and the Religious Problem of Evil*, 1st edition, USA: Oxford University Press.
- Hick, J. (2018). *Evil and the God of Love*, UK, London: Palgrave Macmillan Press. (Original Work Published 1966).
- Kou, L. (2003). *Understanding Job*, India, Secunderabad: OM Books Press.
- Mason, M. (1994). *The Gospel according to Job: An Honest Look at Pain and Doubt*, USA, Wheaton: IL: Crossway Press.

- Moltmann, Jurgen (1993a). *The Crucified God: the Cross of Christ and the Foundation and Criticism Theology*, 1st Fortress Press editon, Minneapolish: Fortress Press.
- Moltmann, Jurgen (1993b). *When God and Grief Meet: True Stories of Comfort and the way of Jesus Christ: Christianity in Messianic dimensions*, London: SCM Press.
- Paul II. John (1984). *Salvific Doloris* (Apostolic Letter on the Christian Meaning of Human Suffering), Vatican City: Libreria Editrice Vaticana Press.
- Sarayloo, H., & Rasoulipour, R. (2020). "Tahlil va barrasi-ye angareh-ye "Va'deh-ye farjam-shenasi" dar elahiyat-e omid-e Jürgen Moltmann [Analysis and examination of the concept of "eschatological promise" in Jürgen Moltmann's theology of hope]", *Jou Essays in Philosophy of Religion*, 9(2), 99–120. [In Persian]
- Steinmann, J. (1994). *The Suffering of Job*, trans. by: Khosrow Rezaei, Tehran: Fekr-e Rooz. [In Persian]

الاهیات رنج و امید؛ تحلیل رنج ایوب و مسیح در مواجهه با بحران رنج وجودی انسان معاصر

عارفه گودرزوند چگینی*

موسی بیات**

چکیده

رنج، از بنیادی‌ترین تجربه‌های انسانی و یکی از اصلی‌ترین پرسش‌های الهیاتی و اگزیستانسیالیستی در طول تاریخ بشر است. در عصر مدرن، که انسان با بحران معنا، اضطراب‌های هستی‌شناختی، تنهایی، ازخودبیگانگی و تهی‌شدگی از امر قدسی مواجه است، بازگشت به متون مقدس برای بازاندیشی درباب رنج و کشف امیدی ریشه‌دار، ضرورتی دوباره یافته است. این مقاله با تمرکز بر دو چهره محوری در کتاب مقدس، ایوب و مسیح، به واکاوی الهیات رنج و امید در دل متون و حیانی می‌پردازد و نشان می‌دهد که چگونه این روایت‌ها می‌توانند افق‌هایی معنابخش و راهگشا برای انسان رنج‌کشیده معاصر بگشایند. در روایت ایوب، با انسانی مواجه می‌شویم که در برابر رنج بی‌دلیل و سکوت خداوند فرو می‌ریزد و دوباره برخاسته، به نوعی ایمان بی‌واسطه و اگزیستانسیال می‌رسد. در مسیح، با اوج رنج قدسی مواجهه‌ایم: فریادی از عمق تاریکی وجود که بر صلیب به اوج می‌رسد و در رستاخیز، امیدی متعالی می‌آفریند. این دو روایت، اگرچه در بستر تاریخی و الاهیاتی خاص خود قرار دارند، اما ساختارهای مشترکی از مواجهه با رنج را عرضه می‌کنند: ایستادن در برابر سکوت خدا، عبور از یأس، بازسازی رابطه با امر متعالی و تولد امیدی نو در دل تاریکی. از منظر فلسفه اگزیستانسیالیستی، رنج نه امری حاشیه‌ای، بلکه جوهره تجربه وجودی انسان است؛ و این رنج، در صورتی که با

* استادیار، گروه معارف، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران، a.goudarzvand@iaurasht.ac.ir

** استادیار، گروه معارف، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران، Mousa-bayat@iau-tmb.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۱/۰۸، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۰۲

صداقت، ایمان و امید مواجه شود، می‌تواند به موقعیتی برای دگرگونی درونی و بازیافت معنا تبدیل گردد. روایت‌های کتاب مقدس نیز دقیقاً چنین الگویی را ارائه می‌دهند: نه انکار رنج، نه ساده‌سازی آن، بلکه دعوت به ساکن شدن در آن، زیستن با آن و درنهایت، عبور معنادار از دل آن. این مقاله بر آن است تا با تلفیق تفسیر متنی کتاب مقدسی و تحلیل فلسفی وجودی، نشان دهد که الهیات رنج و امید در سنت و حیانی می‌تواند راهی بگشاید برای پاسخ‌گویی به بحران رنج در انسان معاصر؛ انسانی که بیش از هر زمان دیگر، در پی معنایی برای زیستن در دل درد است.

کلیدواژه‌ها: رنج، امید، ایوب، عیسی مسیح، رنج وجودی.

۱. مقدمه

رنج، واقعیتی بنیادین در تجربه انسانی، از آغاز حیات بشر همراه او بوده و به‌عنوان پدیده‌ای اجتناب‌ناپذیر، در تمامی فرهنگ‌ها و اعصار حضور داشته است. این تجربه، نه‌تنها چالشی وجودی، بلکه محرکی برای جست‌وجوی معنا در زندگی است. دشوارترین جنبه رنج، ادراک آن به‌عنوان پدیده‌ای بی‌معنا یا پوچ است که می‌تواند به بحران‌های ایمانی و فروپاشی باورهای دینی منجر شود. در این میان، الهیات کتاب مقدسی، چارچوبی مطلوب برای معنایابی رنج ارائه می‌دهد. کتاب مقدس، با روایت‌هایی از شخصیت‌هایی چون ابراهیم، اشعیا، ارمیا، ایوب و به‌ویژه عیسی مسیح، رنج را نه‌تنها واقعیتی تحمل‌پذیر بلکه فرصتی برای پیوند عمیق‌تر با خدا معرفی می‌کند. بی‌معنایی رنج، به‌ویژه هنگامی که به پوچی تعبیر شود، بار روانی و ایمانی مضاعفی بر دوش انسان می‌نهد. با این حال، جست‌وجوی معنا برای رنج، نه‌تنها تحمل آن را ممکن می‌سازد، بلکه آن را به فرصتی برای رشد معنوی تبدیل می‌کند. این امر انسان را ناگزیر به مواجهه با پرسش معنا در زندگی خویش می‌سازد. از همین رو، رنج را می‌توان نه‌تنها آزمونی برای تاب‌آوری انسان، بلکه نیرویی محرک در فرآیند معناجویی و خودفهمی دانست.

با این‌همه، دشوارترین و بحران‌زاترین بُعد رنج زمانی پدیدار می‌شود که انسان آن را به‌مثابه پدیده‌ای بی‌معنا، تصادفی یا پوچ ادراک کند. چنین برداشتی، به‌ویژه در افق ایمان دینی، می‌تواند به تزلزل بنیادهای اعتقادی، بحران ایمان و حتی فروپاشی نظام معنایی فرد بینجامد. در برابر این تهدید وجودی، الهیات کتاب مقدسی چارچوبی تفسیری فراهم

می‌آورد که رنج را از سطح یک واقعیت صرفاً دردناک فراتر برده و آن را در افق رابطه انسان با خدا بازخوانی می‌کند. در این راستا، کتاب مقدس به عنوان منبعی الهیاتی، پاسخ‌هایی عمیق به این پرسش بنیادین ارائه می‌دهد.

در الهیات کتاب مقدسی، یکی از برجسته‌ترین کارکردهای رنج، برهم زدن سکوت الهی و آشکارسازی حضور همدلانه خداوند در میانه رنج انسان است. این دیدگاه، رنج انسانی را با رنج الهی پیوند می‌زند و آن را فرصتی برای اتحاد عمیق‌تر با خدا می‌داند. رنج ایوب، که در قالب گفت‌وگویی بی‌پرده و چالش‌برانگیز با خداوند بروز می‌یابد، و رنج مسیح، که در فریاد او بر صلیب به اوج می‌رسد، گواه آن است که خدا نه تنها نسبت به رنج انسان بی‌تفاوت نیست، بلکه خود در عمق آن سهیم می‌شود (Goldingay, 2013: 35).

پاپ ژان پل دوم در نامه رسولي رنج‌های نجات بخش استدلال می‌کند که رنج، انسان را به رابطه‌ای عمیق‌تر با خداوند سوق می‌دهد، زیرا خداوند خود در مسیح رنج کشیده و این رنج را به ابزاری برای نجات تبدیل کرده است. این حضور، انسان را از احساس تنهایی در رنج رهایی بخشیده و به او اطمینان می‌دهد که در مصیبت تنها نیست. الهیات کتاب مقدسی رنج را از منظری کل‌نگر بررسی نموده و آن را در بافت طرح الهی نجات ادغام می‌کند، جایی که رنج نه پایان، بلکه پلی به سوی رستگاری و اتحاد با خداوند است. چنین برداشتی، رنج را از تجربه‌ای منزوی‌کننده به واقعه‌ای رابطه‌مند تبدیل می‌کند؛ واقع‌های که در آن انسان رنج‌دیده درمی‌یابد خدا که در دل مصیبت او نیز در حضور دارد و در تنهایی خویش رها نشده است (John Paul II, 1984: 66).

۲. رنج ایوب در الهیات کتاب مقدسی: کارکردهای حکمت الهی و بازتاب در رنج معاصر

کتاب ایوب، به عنوان یکی از برجسته‌ترین متون تئودیه در عهد عتیق و کانون تأمل الهیاتی بر مسئله شر و رنج، چارچوبی عمیق برای فهم معنای رنج انسانی در پرتو حکمت و حاکمیت الهی ارائه می‌دهد. رنج ایوب نه تنها تجربه‌ای فردی و شخصی است، بلکه پارادایمی الهیاتی به‌شمار می‌رود که ابعاد معرفت‌شناختی، هستی‌شناختی و آشکارگی خداوند را نشان می‌دهد. این کتاب، با رد ساده‌سازی‌های اصل جزای عمل، رنج عادلانه را به عنوان رازی در عمق حکمت الهی بازنمایی می‌کند (Crenshaw, 2005: 87).

۲-۱ تجلی حکمت و حاکمیت الهی: رنج به عنوان آزمایش ایمان

در الاهیات کتاب مقدسی، رنج ایوب نخست به عنوان آزمایشی الهی تفسیر می شود که هدف آن آشکارسازی وفاداری بنده و تجلی حاکمیت مطلق خداوند است. ایوب که به عنوان مردی پرهیزکار و ثروتمند توصیف شده، با زنجیره ای از مصیبت های ویرانگر مواجه می گردد: نابودی اموال و خدمتکاران (ایوب، ۱: ۱۳-۱۷)، مرگ فرزندان (همان، ۱: ۱۹-۱۸)، زخم های جسمانی شدید (همان، ۲: ۷-۸)، سرزنش همسر (همان، ۲: ۹)، و فساد پیشرونده جسم (همان، ۷: ۵؛ همان، ۳۰: ۳۰). این آلام، برخلاف تفسیر دوستان ایوب، نه نتیجه گناه شخصی او، بلکه در چارچوب آزمایشی الهی رخ می دهد که در گفت و گوی میان یهوه و شیطان متجلی می گردد (همان، ۱: ۶؛ همان، ۲: ۱-۶).

این گفت و گو نشان می دهد که رنج ایوب بخشی از طرح حکمت آمیز الهی است که فراتر از درک انسانی عمل می کند. دوستان ایوب، با استناد به جزای الهی، رنج او را نتیجه گناه دانستند: «کیست که بی گناه هلاک شد؟» (همان، ۴: ۷). این دیدگاه، که ریشه در سنت حکمی عهد عتیق دارد (امثال ۵: ۱۱-۶؛ تثنیه ۲۸)، رنج را به عنوان مجازات الهی تفسیر می کند. با این حال، کتاب ایوب این اصل را به طور بنیادین به چالش می کشد و نشان می دهد که رنج عادلانه نمی تواند صرفاً با منطق علت و معلولی گناه و مجازات توضیح داده شود (Crenshaw, 2005: 54).

کتاب ایوب، جزای الهی را نقد کرده و رنج را به عنوان رازی در حکمت الهی معرفی می کند. پاسخ یهوه به ایوب با نمایش عظمت آفرینش نشان داد که حکمت خدا فراتر از فهم انسانی است: «کیست این که مشورت را با سخنان بی معنی تاریک می کند؟» (ایوب، ۳۸: ۲). این حکمت، رنج را نه به عنوان مجازات، بلکه به عنوان فرصتی برای آشکارسازی حاکمیت الهی قرار می دهد. ایوب با تحمل رنج، به معرفتی عمیق تر از خدا دست یافت که پاداش نهایی او را تکمیل کرد (استینمن، ۱۳۷۳). ایوب در پاسخ به این آشکارگی، به توبه معرفتی می رسد که نشان دهنده تحولی عمیق از معرفت شنیداری به معرفت شهودی است: «شنیده بودم از تو به گوش، اما اکنون چشمم تو را می بیند» (ایوب، ۴۲: ۵). پاداش نهایی ایوب نه صرفاً جبران مادی، بلکه تأییدی بر وفاداری او در آزمایش است، هرچند کتاب تأکید می کند که حکمت الهی فراتر از انتظار پاداش عمل می کند.

۲-۲ رنج به عنوان مسیر شناخت الهی

در الاهیات کتاب مقدسی، رنج ایوب محرکی بنیادین برای تحول معرفت‌شناختی نسبت به خداوند به‌شمار می‌رود. ایوب، پیش از رنج، خدا را از طریق شنیده‌ها می‌شناخت: «از شنیدن گوش درباره تو شنیده بودم» (ایوب، ۴۲:۵). اما رنج، او را به تجربه‌ای مستقیم از خدا سوق داد: «اکنون چشم من تو را می‌بیند» (همان، ۴۲:۵). این تحول، نتیجه مواجهه ایوب با محدودیت‌های انسانی و عظمت الهی بود. ایوب، در مرثیه‌های خود (همان، ۳:۱-۲۶)، از پوچی زندگی و تاریکی رنج سخن گفت که دلچایان الاهیدان مسیحی آن را «غزل غزل‌های بدبینی» و ادوارد دورم، مورخ فرانسوی، آن را «زوزه درد» نامید. اما این فریادها، نه نشانه بی‌ایمانی، بلکه بیان ایمانی اصیل و صادقانه در برابر رنج به‌شمار می‌روند. ایوب، به‌رغم ناامیدی عمیق، به امید فریادرس الهی و عدالت خدا پایبند می‌ماند: «می‌دانم که ولی من زنده است و در آخر بر زمین خواهد ایستاد» (ایوب، ۱۹:۲۵). جان هیک تأکید می‌کند که ایمان ایوب در اوج رنج نه ایمانی کامل و بی نقص، بلکه ایمان ناب و در حال رشد است که از طریق مواجهه با راز شر و محدودیت معرفت انسانی پالایش می‌شود. این ایمان، با پذیرش راز حکمت الهی (۲۸:۲۸)، ایوب را به توبه و تسلیم هدایت می‌کند: «از خویشتن کراهت دارم و در خاک و خاکستر توبه می‌نمایم» (۴۲:۶). بدین ترتیب، رنج در الاهیات کتاب ایوب به‌عنوان آغازگاه معرفتی عمیق‌تر عمل می‌کند که ایوب را از رابطه‌ای دور و سستی به پیوندی شهودی و شخصی با یهوه می‌رساند. این تحول، الگویی برای ایمان‌داران معاصر ارائه می‌دهد: رنج، هنگامی که در پرتو آشکارگی الهی تفسیر شود، نه پایان ایمان، بلکه مسیری برای شناخت عمیق‌تر و اصیل‌تر خداوند است (Hick, 2018: 42).

۳-۲ رنج به عنوان بستر حضور الهی

در کتاب ایوب، رنج بستری برای آشکارگی مستقیم و حضور همدلانه خداوند به‌شمار می‌رود. رنج ایوب، که او را به اوج شکایت و مناظره با خدا رساند، زمینه‌ای فراهم کرد تا یهوه از میان توفان سخن گوید (ایوب، ۳۸:۱-۴۱:۳۴). این آشکارگی، برخلاف انتظار ایوب برای دریافت توضیحی منطقی در باب رنج خود، با زنجیره‌ای از پرسش‌های عمیق همراه بود که عظمت آفرینش و حکمت الهی را برجسته می‌کرد: «وقتی زمین را بنیاد نهادم، کجا بودی؟» (ایوب، ۳۸:۴). این پرسش‌ها نه تنها محدودیت معرفت‌شناختی انسان

را آشکار کردند، بلکه قدرت و حکمت خدا را تجلی دادند. کلر استدلال می‌کند که خداوند، به جای ارائه توجیهی فلسفی برای رنج، حضور شخصی و مستقیم خود را به عنوان پاسخ نهایی عرضه کرد. خدا با نمایش آفرینش، به ایوب اطمینان داد که رنج او نه مجازات گناه، بلکه بخشی از طرح حکمت‌آمیز الهی است که فراتر از درک انسانی و در افق وسیع‌تر آفرینش و حکمت الاهی قرار دارد. خدا، با امتناع از ارائه تئودیهسه، ایوب را به اعتماد به حکمت الهی دعوت کرد. این اعتماد، در مواجهه مستقیم با خدا، او را به آرامش وجودی رساند و تحول معرفتی او را تکمیل کرد: «اکنون چشم من تو را می‌بیند» (ایوب، ۴۲:۵). بدین ترتیب، رنج بستری برای نزول و حضور الاهی عمل کرد و ایمان ایوب را تقویت نمود (Mason, 1994: 76).

کتاب ایوب از منظر الهیات کتاب مقدسی، پیش‌تصویری از رنج مسیح ارائه می‌دهد، جایی که صلیب نقطه اوج و تکمیل معنای رنج عادلانه است و چارچوبی الهیاتی برای مواجهه با رنج وجودی انسان مدرن فراهم می‌کند. رایت استدلال می‌کند که رنج مسیح، معنای رنج ایوب را کامل می‌کند، زیرا صلیب رنج را به ابزاری برای نجات تبدیل کرده و رنج انسانی را با رنج الاهی پیوند می‌زند. در مواجهه انسان مدرن با رنج وجودی، اضطراب اگزستانسیال، بی‌معنایی و بحران‌های معنوی، کتاب ایوب چارچوبی الهیاتی پایدار ارائه می‌دهد. رنج ایوب با تأکید بر پذیرش شکنندگی انسانی و اعتماد به حضور الاهی، انسان معاصر را از جست‌وجوی صرف فلسفی به سوی رابطه شخصی با خدا و امید به لطف او هدایت می‌کند. این دیدگاه، در جهانی پر از عدم قطعیت، معنای زندگی را بازمی‌گرداند و رنج وجودی را به فرصتی برای رشد معنوی تبدیل می‌کند (Kou, 2003: 75؛ بغدادی و کرمی، ۱۳۹۹: ۱۳۵).^۱

۳. کارکردهای الهیاتی رنج مسیح در چارچوب کتاب مقدسی

رنج عیسی مسیح، به عنوان محور الاهیات صلیب، پدیده‌ای بنیادین در الهیات مسیحی است که معنای رنج انسانی را از منظر کتاب مقدس بازتعریف می‌کند. این رنج، فراتر از واقعه‌ای تاریخی، کارکردهایی چندگانه در طرح نجات‌بخشی الاهی دارد و ایمان‌داران را به مشارکت در این طرح دعوت می‌کند. پژوهش حاضر، با رویکردی نظام‌مند به الهیات کتاب مقدسی، کارکردهای الاهیاتی رنج مسیح را بررسی می‌کند و نشان می‌دهد که چگونه این رنج به

مواجهه با رنج وجودی انسان مدرن یاری می‌رساند.

۱-۳ واسطه‌گری کفار: رنج مسیح به‌عنوان بنیاد نجات

رنج مسیح، نقشی محوری در تحقق کفار گناهان بشر ایفا می‌کند. این کفار نه تنها گناهان بشر را محو می‌سازد، بلکه مسیح را به‌عنوان واسطه منحصر به فرد میان خدا و انسان تثبیت می‌کند. کتاب عبرانیان تأکید می‌کند که رنج، مسیح را برای نقش نجات بخشی کامل کرد: «شایسته بود که رئیس نجات ایشان را به رنج‌ها کامل گرداند» (عهد جدید، عبرانیان، ۲:۱۰). این فرآیند، با انتصاب مسیح به‌عنوان واسطه‌ای الهی - انسانی، او را به قربانی نهایی برای گناهان تبدیل کرد (عبرانیان، ۵:۱-۲). مسیح با مشارکت در طبیعت انسانی، ضعف‌های بشری را تجربه کرد، اما بدون گناه باقی ماند: «رئیس کهنه‌ای نداریم که نتواند همدرد ضعف‌های ما بشود، بلکه آزموده شده در هر چیز به مثال ما بدون گناه» (عبرانیان، ۴:۱۵). این عصمت، او را قادر ساخت تا قدرت شیطان را درهم شکند و مؤمنان را از ترس مرگ رهایی بخشد (عبرانیان ۲:۱۴-۱۵). رنج مسیح، نه تنها کفار گناهان را به‌طور عینی محقق کرد، بلکه الگویی برای اطاعت ایمانی مؤمنان ارائه داد. مسیح، با تحمل وسوسه‌ها و آلام بدون تسلیم به گناه، نشان داد که رنج، بخشی جدایی ناپذیر از رسالت الهی است و می‌تواند به جلال منجر شود. این الگو، ایمان‌داران را به مشارکت در رنج‌های مسیح (عهد جدید، فیلیپیان ۳:۱۰؛ اول پطرس ۴:۱۳) و پیروی از راه اطاعت در میان مصیبت‌ها دعوت می‌کند، جایی که رنج نه پایان، بلکه مسیری به سوی کمال روحانی است (رومیان ۵:۳-۵؛ Moltmann, 1993a: 57).

۲-۳ تجلی محبت الهی: صلیب به‌عنوان پاسخ به مسئله شر

در الاهیات کتاب مقدسی صلیب مسیح، تجلی بی‌کران محبت الهی به بشریت و پاسخ پارادوکسیکال الهی به مسئله شر به‌شمار می‌رود. این پاسخ، برخلاف تلاش‌های فلسفی برای توجیه منطقی شر، در عشق فداکارانه الهی ریشه دارد. یوحنا این محبت را به‌طور خلاصه بیان می‌کند: «خداوند جهان را چنان محبت کرد که پسر یگانه خود را داد تا هر که به او ایمان آورد، هلاک نگردد، بلکه حیات جاودانه یابد» (یوحنا، ۳:۱۶). این آیه، صلیب را به‌عنوان اوج محبت الهی معرفی می‌کند، که خدا نه تنها از رنج بشر آگاه است، بلکه در آن

مشارکت می‌کند. مولتمان در کتاب *خدای مصلوب*، استدلال می‌کند که صلیب، خدا را به‌عنوان «خدای رنج‌دیده» آشکار می‌سازد و پارادوکس شر را از طریق مشارکت الهی در رنج حل می‌کند. مسیح، با تحمل آلام جسمانی، همدلی کامل الهی را تجلی داد و به ایمان‌داران اطمینان می‌بخشد که خداوند در رنج‌هایشان حضور عمیق دارد. مسیح، با پذیرش رنج و مرگ، شر را به ابزاری برای نجات تبدیل کرد: «او را که گناه نشناخت، در راه ما گناه ساخت تا ما در لو عدالت خدا شویم» (دوم قرن‌تین، ۵:۲۱). رنج مسیح نشان می‌دهد که رنج‌های کنونی انسان مدرن در برابر جلال آینده ناچیز است (رومیان، ۸:۱۸؛ مکاشفه، ۲۱:۴). بدین ترتیب، صلیب نه تنها پاسخ به شر، بلکه دعوتی به مشارکت در محبت فداکارانه مسیح است (اول یوحنا، ۴:۹-۱۱؛ Moltmann, 1993a: 67؛ سرایلو و رسولی‌پور، ۱۳۹۹: ۹۹).^۲

۳-۳ تعمیق همبستگی معنوی: رنج به‌عنوان پل ارتباط با مسیح

در الاهیات کتاب مقدسی رنج، نه تنها تجربه‌ای مشترک میان مسیح و ایمان‌داران، بلکه پیوندی عمیق با ناجی به‌شمار می‌رود: «زیرا به شما به‌خاطر مسیح نه تنها ایمان آوردن به او عطا شده، بلکه به‌خاطر او زحمت کشیدن نیز» (فیلیپیان، ۱:۲۹). این آیه نشان می‌دهد که رنج، هدیه‌ای الهی است که ایمان‌داران را به مسیح نزدیک‌تر می‌سازد و آنها را در رسالت او شریک می‌کند. مسیح خود، به‌عنوان پیشرو نجات، از طریق رنج به کمال رسید و اطاعت را آموخت: «هرچند پسر بود، از رنج‌هایی که کشید، اطاعت را آموخت» (عبرانیان، ۵:۸). این اطاعت، الگویی برای مؤمنان است که در رنج‌های خود به خدا اعتماد کنند. رنج، با ایجاد هم‌ذات‌پنداری با مسیح، تجربه‌ای معنوی می‌شود که مؤمن را از خودمحوری به خداگرایی هدایت می‌کند (Guinn, 2006: 28).

۳-۴ آمادگی برای ملکوت خدا: رنج و امید آخرالزمانی

در الاهیات کتاب مقدسی، رنج نه تنها بخشی جدایی‌ناپذیر از زندگی ایمانی در عصر حاضر است بلکه ابزاری الهی برای آمادگی ایمان‌داران جهت ورود به ملکوت خدا به‌شمار می‌رود، ملکوتی که در آن شر، مرگ و رنج به‌طور کامل پایان می‌یابد: «و مرگ دیگر نخواهد بود و ماتم و ناله و درد دیگر نخواهد بود، زیرا چیزهای قبلی درگذشت و خدا هر اشکی را از چشمان ایشان پاک خواهد کرد» (مکاشفه، ۲۱:۴). این امید ریشه در رنج و رستخیز مسیح

دارد، که پیروزی نهایی خیر بر شر را نوید می‌دهد. لطف الهی، آرامش مؤمنان را در برابر رنج تضمین می‌کند، زیرا رنج، بخشی از طرح خدا برای تحقق پادشاهی است. رنج، با برانگیختن شوق به پادشاهی خدا، ایمان‌داران را به انتظار فعال برای بازگشت مسیح و تحقق کامل ملکوت دعوت می‌کند: «دردهای زمان حاضر نسبت به آن جلالی که در ما ظاهر خواهد شد هیچ است» (رومان، ۸:۱۸). این امید، رنج را به فرصتی برای رشد معنوی، خدمت و محبت در جهان تبدیل می‌کند. پادشاهی خدا، برخلاف قدرت‌های دنیوی، با روح خدمت مسیح محقق می‌شود: «پادشاهی من از این جهان نیست» (یوحنا، ۱۸:۳۶).

انسان قرن بیست و یکم، با رنج‌های وجودی عمیقی روبه‌روست: پوچی، اضطراب، اگزستانسیال، بحران معنا، چالش ایمان، سکوت خدا و احساس انزوا در جهانی پر از عدم قطعیت. رنج مسیح، به عنوان پارادایمی الاهیاتی، پاسخ‌هایی عملی و معنوی ارائه می‌دهد. مولتمان استدلال می‌کند که صلیب، با معرفی خدای رنج‌دیده، انسان را از پوچی نجات داده و رنج را به تجربه‌ای معنادار در چارچوب طرح نجات الاهی تبدیل می‌کند. تأمل در فداکاری مسیح و امید رستاخیز، انسان مدرن را به بازسازی هویت خود در پرتو ملکوت الاهی دعوت می‌کند، جایی که اضطراب وجودی با آرامش جایگزین می‌شود (Moltmann, 1993b: 89).

۴. نتیجه‌گیری

الهیات کتاب مقدسی، با روایت‌هایی عمیق از رنج ایوب و عیسی مسیح، دریچه‌ای نو به فهم معنای رنج در زندگی انسان می‌گشاید و آن را از تجربه‌ای صرفاً دردناک به فرصتی برای تحول معنوی، تعمیق پیوند با خدا و آمادگی برای ملکوت ارتقا می‌دهد. رنج ایوب، با مواجهه صادقانه با مصیبت و پذیرش حکمت فرابشری خداوند، انسان را به فروتنی معرفتی و اعتماد در رازهای الاهی فرا می‌خواند و نشان می‌دهد که حتی در تاریک‌ترین لحظات، معرفتی متعالی از خدا ممکن است و رنج را به پلی برای میانجی‌گری میان انسان و خالق تبدیل می‌کند. در قله این الهیات، رنج مسیح بر صلیب، به عنوان تجسم محبت بی‌کران الهی، نه تنها گناه و شر را مغلوب ساخت، بلکه با مشارکت در آلام بشری، خدا را به عنوان همراهی ابدی در رنج‌های انسان معرفی کرد. این روایت‌ها، در کنار یکدیگر، چارچوبی جامع برای بازتعریف رنج ارائه می‌دهند که فراتر از پوچی و ناامیدی، به سوی امید، معنا و

رستگاری هدایت می‌کند. در جهان مدرن، که انسان با بحران‌های وجودی نظیر پوچی، اضطراب اگزیستانسیال، فقدان معنا، چالش ایمان و سکوت خدا دست‌به‌گریبان است، این الاهیات پاسخی زنده و کاربردی ارائه می‌دهد. رنج ایوب، با دعوت به گفت‌وگوی صادقانه با خدا، انسان مدرن را به بیان رنج‌های خود و جست‌وجوی آرامش در حضور الاهی تشویق می‌کند. رنج مسیح، به‌عنوان محور این الاهیات، با وعده رستاخیز، انسان را به انتظاری فعال برای تحقق ملکوت خدا فرا می‌خواند. این دیدگاه، رنج را از تجربه‌ای منزوی‌کننده به بستری برای خدمت، محبت و بازسازی هویت معنوی تبدیل می‌کند. الاهیات رنج و امید کتاب مقدسی، با تأکید بر حضور خدا در رنج، انسان را از تنهایی و پوچی رهایی بخشیده و او را به مشارکت در طرح نجات‌بخشی الاهی دعوت می‌کند. درنهایت، روایت‌های رنج پیامبران به انسان مدرن می‌آموزد که رنج هرچند دردناک، پایان راه نیست، بلکه دریچه‌ای به سوی رابطه‌ای عمیق‌تر با خدا و امید به رستگاری است و همچنان نیرویی تحول‌آفرین و الهام‌بخش باقی می‌ماند.

پی‌نوشت

۱. برای مطالعه بیشتر درباره تبیین الیهاتی رنج در کتاب ایوب و نسبت آن با تقرّب به خدا، بنگرید به: بغدادی، سارا، و کرمی، امیر (۱۳۹۹). «مسئله رنج و تقرّب به خدا»، *مجله جستارهای فلسفه دین*، سال نهم، شماره دوم، پاییز و زمستان، ص ۱۳۵.
۲. برای بررسی مفهوم مشارکت انسان در رنج عیسی مسیح در چارچوب الیهات امید، بنگرید به: سرایلو، حسن، و رسولی‌پور، رسول (۱۳۹۹). «تحلیل و بررسی انگاره «وعده فرجام شناسی» در الاهیات امید یورگن مولتمان»، *مجله جستارهای فلسفه دین*، سال نهم، شماره دوم، پاییز و زمستان، ص ۹۹.

منابع

- کتاب مقدس.
- استنیمن، ژان (۱۳۷۳). *رنج/ایوب*، ترجمه: خسرو رضایی، تهران: فکر روز.
- بغدادی، س.، و کرمی، ا. (۱۳۹۹). «مسئله رنج و تقرّب به خدا»، *جستارهای فلسفه دین*، دوره ۹، شماره ۲، صص ۱۳۵-۱۵۶.

سرایلو، ح. و رسولی پور، ر. (۱۳۹۹). «تحلیل و بررسی انگاره «وعدۀ فرجام شناسی» در الاهیات امید یورگن مولتمان»، *جستارهای فلسفۀ دین*، دوره ۹، شماره ۲، صص ۹۹-۱۲۰.

Crenshaw, J. L. (2005). *Defending God: Biblical Responses to the Problem of Evil*, Oxford: Oxford University Press.

Goldingay, J. (2013). *Job for Everyone (Old Testament for Everyone)*, USA, Louisville: Westminster John Knox Press.

Guinn, D. (2006). *Bioethics and the Religious Problem of Evil*, 1st edition, USA: Oxford University Press.

Hick, J. (2018). *Evil and the God of Love*, UK, London: Palgrave Macmillan Press. (Original Work Published 1966).

Kou, L. (2003). *Understanding Job*, India, Secunderabad: OM Books Press.

Mason, M. (1994). *The Gospel according to Job: An Honest Look at Pain and Doubt*, USA, Wheaton: IL: Crossway Press.

Moltmann, Jurgen (1993a). *The Crucified God: the Cross of Christ and the Foundation and Criticism Theology*, 1st Fortress Press editon, Minneapolish: Fortress Press.

Moltmann, Jurgen (1993b). *When God and Grief Meet: True Stories of Comfort and the way of Jesus Christ: Christianity in Messianic dimensions*, London: SCM Press.

Paul II. John (1984). *Salvific Doloris* (Apostolic Letter on the Christian Meaning of Human Suffering), Vatican City: Libreria Editrice Vaticana Press.